

آذربایجان

دوره پنجم شماره ۱۵۵ شهریور ۱۳۹۸

ناشر افکارفرقه دموکرات آذربایجان

رژیم را سراسر مه گرفته دکتر محمد حسین بخیایی

شیخ فروپاشی از درون
بالای سر رژیم ارتجاعی
و ولایی دور می زند،
دلدادگان دیروزش (خاتمی،
تاجزاده، حجاریان، فرزندان
هاشمی و نوه خمینی و...)
نگران از آینده هشدار می
دهند که پایان رژیم نزدیک

است، محمد خاتمی با میلیون ها رای که خود را معمار اصلاحات می
خواند و جگونگی آن را هم هرگز بیان نکرد در دیدار با « جامعه
مهندسان » (شنبه ۱۵ تیرماه ۹۸) می گوید: مردم از اصلاحات
مایوس شوند به ذهنیت براندازی کمک می شود و ممکن است
براندازها موفق شوند، هرچند مردم از مدت ها پیش از هرگونه تغییر
و اصلاحات نظام نا امید شده و آن را به دفعات در تظاهرات خود به
زبان آورده اند، مردم بویژه تهیدستان، کارگران، بازنشستگان، زنان
و جوانان بیکار از فقر روز افزون، استبداد و زورگویی رژیم به
ستوه آمده در پی فرصتی هستند که تمامیت آن را به زیر بکشند، آنان
شاهد دزدی ها، اختلاس ها و رانت های میلیاردی هستند که گاهی
مقدار اندکی از آن به علت عدم سازش در تقسیم آن برملا می شود.
رژیمی که بنیان گذار آن نوید خوشبختی و آبادی را در آن دنیا و این
دنیا را می داد و همزمان قلم ها را می شکست و با اعدام ها قبرستان
ها را آباد می کرد نمی دانست که روزی اخلاق اجتماعی آنچنان
ضربه می خورد که گروهی از خودی ها از وزارت بهداشت ارز
دولتی می گیرند و بجای فنر قلب، کابل برق و یا کاغذ سیگار وارد
می کنند (سعید نمکی وزیر بهداشت)

ادامه در ص ۷

اون ایکی شهریور بیانیه سی

گروهی از رهبران و فعالان فرقه دموکرات آذربایجان
زیر تصاویری از ستارخان، بختیار، باقرخان و حیدرخان موفغان

اصل ۱- ایرانیان استقلال و تمامیت
ساخلاماقلا برابر آذربایجان خالقینا داخلی
آزادلیق و مدنی مختاریت و نریمه لیدیر
کی، انده بیلسین اوزونون فرهنگی یولوندا
و آذربایجانین آبادلاشماسی و ترقی سی
اوچون عموم مملکتین عادلانه قانونلارینی گوزله مکله برابر اوز سرنوشتینی تعیین
انتسین.

اصل ۲- بو منظوری حیاتا کنچیرمک اوچون چوخ تنزلیکله ایالت و ولایت
انجمنلرینی انتخاب اندیب ایشه باشلامالیدیر. بو انجمنلر فرهنگی، بهداشتی و
اقتصادی ساحه سینده فعالیت گوسترمکله برابر قانون اساسی موجبینجه تمام دولت
ایشچیلرینین عملیاتی تفتیش اندیب اونلارین تغییر و تبدیلینده اظهار نظر انده
جکدیر.

ادامه در ص ۲

یولداش واله قلی زاده وفات انتدی

چوخ افسوس لارلا یولداش واله قلی زاده،
آذربایجان دمکرات فرقه سی مرکزی کمیته
سینین صدری، چهارشنبه گونو، ۲۳ مرداد
۱۳۹۸ تاریخینده، ۸۱ یاشیندا وفات اتمیشدیر.
بله لیک له، ایرانیان میلی انقلابی خالق
حرکات لاری اوز محکم و ایناملی و اعتبارلی اوغوللاریندان داها بیریسینی ده ایتیردی.
یولداش واله قلی زاده رضا اوغلو ۲۱ اردیبهشت ۱۳۱۷ تاریخینده اردبیل ولایتین
«خوروزلو» کندین ده اکیچی بیر عابله ده دنیایا گوز آچمیشدی. اونون آتاسی رضا قلی
زاده حضی اوغلو ۱۳۲۴ جی ایله آذربایجان دمکرات فرقه سینین سیرالارینا قوشولوب و
بوتون اوز ایمکان لاری و گوجونو انقلابی مباریزه به حصر اتمیشدیر. **ادامه در ص ۳**

باز انتشار مصاحبه با رفیق واله قلی زاده صدر کمیته مرکزی فرقه دمکرات آذربایجان

« نزدیک به پنج سال پیش، از طرف هیئت
تحریریه روزنامه آذربایجان و سایت فرقه
دمکرات آذربایجان با رفیق واله قلی زاده
مصاحبه ای صورت گرفت. بنا بر اهمیت
این گفت و شنود و دیدگاههای ارائه شده در آن، یک بار دیگر این مصاحبه را در
اختیار همگان قرار میدهم. امیدواریم که مورد توجه قرار گیرد.» **ادامه در ص ۴**

به یاد رفیق شهید انوشیروان ابراهیمی ص ۸

کار پایه فرقه دمکرات آذربایجان ص ۱۰

تبریز، کانون مطبوعات ایران در دوره مشروطه ص ۱۳

جمهوری فدرال خواست همه ملل و اقوام ایران است!

اربابلار طرفیندن اختراع اندلمیش غیر قانونی وئرگیلرین قاباغین آلماق دموکرات فرقه سینین فوری وظیفه لریندندیر. فرقه سعی انده جک بو مسئله انله بیر صورتده حل اندلمسین کی، هم کندلیلر راضی قالسین و همده مالکدر اوزلرینین گلجگیگین اطمینان حاصل اندیب، رغبتله کندلرینین و اوز مملکتلرینین آبادلیغینا چالیشسینلار. خالصه تورپاقلاری و آذربایجانلی ترک اندیب قاچان و آذربایجان خالقین زحمتینین محصولونو تهراندا و سایر شهرلرده مصرف اندن اربابلارین تورپاقلاری، اگر تئزلیک ایله آذربایجانا مراجعت ائتمه سه لر، دموکرات فرقه سینین اساسنامه سینه موافق اولاراق کندلیلرین اختیارینا وئرلمه لیدیر. بیز اوزلرینین عیش و نوشیندان اوتری آذربایجانین ثروتینی خارجه آپارانلاری آذربایجانلی حساب ائتمیریک. اگر اونلار آذربایجانا قایتماقدان امتناع ائتسه لر، اونلار اوچون آذربایجاندا بیر حاق قائل دیلیک. بوندان علاوه فرقه چالیشاجاق کی، چوخ سهل و ساده بیر صورتده آذربایجان کندلیلرینین اکثریتی تورپاق و اکین آلتلی جهتن تامین ائتسین.

اصل ۸ - دموکرات فرقه سینین مهم وظیفه لریندن بیری ده ایشیسزلیک له مبارزه ائتمکدیر. ایندین بو خطر چوخ جدی بیر صورتده اوزونو گوسترمکده دیر. گلجکده بو سنل گوندن - گونه قوتله نه جکدیر. مرکزی دولت و محلی مامورلار طرفیندن بو خصوصدا هچ بیر ایش گورولمه میشدیر. اگر ایش بو منوال ایله داوام اندرسه، آذربایجان خالقینین اکثریتی فنا بیر حالا دوشمه یه محکوم دور. فرقه چالیشیر بو خطرین قاباغینی آلماق اوچون جدی تدبیرلر گورولسون. هله لیک فابریکالارین تاسیسی، تجارتین گنجیشلمه سی، اکینچی تشکیلاتلارین تاسیس اندلمه سی، دمیر و شوسه یوللارین چکیلنه سی کیمی تدبیرلر، ممکندور بیر قدر فایدالی اولسون.

اصل ۹ - انتخابات قانونوندا آذربایجانین حقیقده بویوک ظلم اندلمیشدیر. دقیق اطلاعاتا گوره بو اولکه ده دورت میلیوندان یوخاری آذربایجانلی یاشاماقدا دیر. بو غیر عادلانه قانون موجبجه آذربایجانا مجلس شورای ملی ده، ۲۰ وکیل یئری وئرلمیشدیر. بو قطعیا متناسب بیر بولگو دیلیدیر. آذربایجان دموکرات فرقه سی سعی انده جک آذربایجان نفوسونا نسبت وکیل انتخاب ائتمه حاقی اولسون. بو تقریباً مجلس نماینده

اصل ۳ - آذربایجانین ابتدایی مکتبلرینده اوچ کلاس قدر درس لر فقط آذربایجان دیلینده آپاریلما لیدیر و اوچ کلاسدا یوخاری دولت دیلی اولماق اوزره فارس دیلینده آذربایجان دیلی ایله یاناشی تدریس اندلمه لیدیر. آذربایجاندا ملی دارالفنون تشکیلی دموکرات فرقه سینین اساس مقصدلریندن بیری دیر.

اصل ۴ - آذربایجان دموکرات فرقه سی صنایع و فابریکالارین گنجیشلمه سینه جدی چالیشاجاق و سعی انده جک کی، موجود فابریکالاری تکمیل ائتمکله برابر ایشیسزلیگی رفع ائتمک اوچون ال و ماشین صنایعینی گنجیشلندیرمک اوچون وسیله لر یارادیب تازه فابریکالار وجوده گتیرسین.

اصل ۵ - تجارتین گنجیشلمه سین، آذربایجان دموکرات فرقه سی چوخ لازم و جدی مسئله لردن حساب اندیر. بو گونه قدر تجارت یوللارینین باغلی قالماسی چوخلو کندلیلرین، مخصوصا باغدارلارین و خرده مالکدرین ثروتلرینین اللریندن چیخماسینا و اونلارین دیلنچی حالینا دوشمه سینه سبب اولموشدور. بونون قاباغینی آلماق مقصدی ایله دموکرات فرقه سی بازار تاپماق و آذربایجان امتعه لرینین خارجه چیخاریلماسی اوچون ترانزیت یوللاری آختارماق ایشینه جدی اقدام ائتمه گی و بو وسیله ایله عمومی ثروتین نقصانینین قاباغینی آلماسی نظرده توتموشدور.

اصل ۶ - دموکرات فرقه سینین اساس مقصدلریندن بیرده آذربایجان شهرلرینین آبادلاشماسیدیر. بو مقصودا چاتماق اوچون فرقه سعی انده جک کی، چوخ تئزلیکله شهر انجمنلرینین قانونو تغییر تاپیب شهر اهالیسینه مستقل بیر صورتده شهرین آبادلیغینا چالیشیب اونلاری آبرومند و معاصر حالا سالماق امکان وئرلیسین. مخصوصا تبریز شهرینین سو ایله تامین اندلمه سی آذربایجان دموکرات فرقه سینین چوخ فوری جاری مسئله لریندندیر.

اصل ۷ - آذربایجان دموکرات فرقه سینین موسسلی گوزل بیلیرلر کی، مملکتین ثروت تولید ائندی و اقتصادی قوه سی کندلیلرین قوتلی قولودور. اونا گوره بو فرقه انده بیلیم کی، کندچیلر آراسیندا وجوده گلن حرکتی نظره آلماسین. بونا گوره ده فرقه سعی انده جکدیر کی، کندلیلرین احتیاجلارینی تامین ائتمک اوچون اساسلی قندملر گوتورولسون. مخصوصا کندلی ایله اربابلارین آراسیندا معین بیر حدود تعیین ائتمک و بعضی

دولت، مخصوصا متفکرله دوستلوق ساخلاماق طرفداریدیر و بو دوستلوق داوام انتدیرمک اوچون چالیشاجاق مرکزده و شهرلرده ایران ایله متفق دموکراتیک دولت آرأسیندا دوستلوق پوزماق ایسته یین خانن عنصرلرین اللرینی اجتماعی، سیاسی و دولتی ایشلردن کنار ائتسین.

بودور دموکرات فرقه سینی یارادانلارین اصل مقصدلری • بیز امیدواریق کی، هر بیر وطن پرست آذربایجانلی ایستر آذربایجانین داخلینده و یا آذربایجانان خارجه بو مقصد مقصده چاتماق اوچون بیزیمله همصدا و ال بیر اولاجاقدیر. طبیعی دیر کی، انسان اول اگر اوز ائوینی اصلاح انتمه سه محله، شهر و یا مملکت اوچون ایشله یه بیلمز. بیز اول اوز ائویمیز اولان آذربایجانان باشلابیرق و اینانیریق کی، آذربایجانین اصلاح و ترقی سی ایرانین ترقی سینه سبب اولاجاقدیر و وطنیمیز بو واسطه ایله قولدورلارین و مرتجعلرین چنگالیندان نجات تاپاجاقدیر •

یاشاسین دموکرات آذربایجان؛

یاشاسین مستقل و آزاد ایران؛

یاشاسین ایران و آذربایجان آزادلیغینین حقیقی مشعلداری اولان

آذربایجان دموکرات فرقه سی •

اون ایکی شهریور ۱۳۲۴ - جی ایل

لرینین اوچده بیرینی تشکیل انده بیلر. آذربایجان دموکرات فرقه سی مجلس انتخاباتینین مطلقا آزاد اولماسی طرفداریدیر. او، دولت ایشچیلرینین داخلی و خارجی همچین پولولارین قورخوتماق و آداماق یولو ایله انتخابات ایشینه قاریشمالارینا جدا مخالفت انده جکدیر. انتخابات گرک تمام ایراندا آن واحده باشلانیب، چوخ سریع بیر صورتده قورتارسین •

اصل ۱۰- آذربایجان دموکرات فرقه سی فاسد، مختلس و رشوه آلان شخصلر ایله کی دولت اداره لرینه سوخولموشلار، جدی مبارزه انده جک و دولت مامورلاری آراسیندا صالح و درستکار شخصلردن قدرانلیق انده جک. مخصوصا فرقه چالیشاجاق اولارین معاشلاری و زندگانلیق شرایطلری انله اصلاح اولسون کی، اولار اوچون اوغورلوق و خیانت انتمه گه بهانه قالماسین. اولار ائلیه بیلسینلر کی، اوزلری اوچون آبرولی حیات وجوده گتیرسینلر •

اصل ۱۱- دموکرات فرقه سی سعی انده جک آذربایجاندا آیینان وئرگیلرین یاریسیندان یوخاریسی آذربایجانین اوز احتیاجلارینا صرف ائدلسین و غیر مستقیم وئرگیلر جدی صورتده آزالسین •

اصل ۱۲- آذربایجان دموکرات فرقه سی بوتون دموکراتیک

یولداش واله قلی زاده وفات انتدی...

بو حادثه دن سونرا، واله قلی زاده اله همین آز یاشلی گنج ایل لردن آتاسینین یولونو داوام انتمه یه باشلادی. واله «هامار کند» تشکیلات صدری صفربابا بندی ایله گیزی تشکیلاتی ایشلرده امکداشلیقا باشلابیر. واله صفربابا نین گوستریشی ایله، اردبیل محالین شدتلی سویوق و قارلی هاواسیندا، فرقه فدائیلرینی آیری آیری گیزی استقامتلرده مشایعت اندیردی و سونرادان آت لاری کنده قایتاریردی.

3 ایل ایشکنجه لر و اذیت لره معروض قالاندان سونرا، نهایت کی واله یین آتاسی وحشی مامورلارین الیندن قاجماقی باجاریر و عائله سی ایله بیرلیکده 1328 جی ایلین آذر آیندا سوسیالیست شوروی آذربایجان اولکه سینه مهاجرت اندیر.

1325 جی ایلین آذر آیندا، شاهنشاهین داخلی و خارجی ارتجاعی متفق قوشون لاری طرفیندن «21 آذر» حرکاتی علیهنه هجوم اولاندا، قلی زاده لرین کند ده کی اولری ده هجوم معروض قالدی. آتاسی توتولوب و نامعلوم یره گوندیرلیدی، یاخین قوچوم لاری آناسی و باجیلارینی گیزلندیلر، اولری وحشی مامورلار طرفیندن اوچورولدی. دهشتلی قارلی بوزلو سویوق گجه ده، واله قلی زاده و بالاجا قارداش لاری مجبور قالدیلر کی گری قایدیب، قاپی پنجره سی سینمیش اطاق لارین بیر سیینده گیزلنسینلر. آنجاق سحر و اوقتی، واله باشا دوشور کی هر ایککی قارداشلاری دونوب و هلاک اولوب لار.

کمیته سینه قبول اولونور. یولداش قلی زاده 1364 جی ایلده حزب توده ایرانین میلی کنفرانسین دا اشتراک اتمک اوچون سچیلیر و 3 آی افغانستان دا فعالیت گؤستریر، 1367 جی ایلده آذربایجان دمکرات فرقه سینین اجرایی هیاتینه سچیلیر.

آذربایجان دمکرات فرقه سینین کچمیش صدری یولداش امیرعلی لاهرودی وفات انتدیکن سونرا، 9 اسفند 1393 جی تاریخینده، مرکزی کمیته نین فوق العاده پلنومی کچیلدی. پلنوم دا هامی بیر سس له یولداش واله قلی زاده نی آذربایجان دمکرات فرقه سی مرکزی کمیته سینین صدری سچیلیر.

یولداش قلی زاده بو آغیر و حساس وظیفه نی، محکم ایلام لا، سون آنا قدر چینینده داشی یردی. یولداش واله قلی زاده ایران خالق لاری و خصوصی اولاراق آذربایجان خالقین آزادلیق و میلی حقوق لار اوغروندا آپاران مبارزه نی بویوک غلبه امید ایله گوزله یردی.

آذربایجان دمکرات فرقه سی مرکزی کمیته سی یولداش واله قلی زاده نین وفاتی مناسیبتی ایله اونون عالیله سی، قوهوم لاری، فرقه نین بتون عضولری و طرفدار لاری، بتون مترقی و آزادلیق ایستین قوه لره صمیم قلب دن باش ساقلیقی وریر.

آذربایجان دمکرات فرقه سی مرکزی کمیته سی

24 مرداد 1398

واله قلی زاده شوروی اولکه سینده تحصیل آلیر و 1342 جی ایلده عالی تحصیلاتی بیتیردیکن سونرا، اکیچیلیک ساحه سینده باش مهندس کیمی ایشه قبول اولونور.

یولداش واله قلی زاده اله دانشجو لوق و اکتیدان اجتماعی، سیاسی و تشکیلاتی ایشلرده چوخ فعال اشتراک اندیر. بله لیک له ، 1342- جی ایلده آذربایجان دمکرات فرقه سی قوبا شهر کمیته سینده تبلیغات شعبه سینین مسؤلی تعیین اولوندو. همچنین، قیسسا مدت ساعاتلی، صابرآباد و علی بایراملی(شیروان) شهرلرینده ایشله یندن سونرا، 1343 جی ایلین مرداد آیندا، آذربایجان دمکرات فرقه سی شیروان شهرین جوانلار تشکیلاتینا صدر کیمی سچیلدی.

1350-1354 ایللرینده، یولداش واله قلی زاده شوروی کمونیست حزبین آموزشگاه عالی سینی موفقیت له باشا چاتدی.

یولداش واله قلی زاده 1358 جی ایلدن منتظم شکیل ده آذربایجان دمکرات فرقه سینین بتون پلنوم لاریندا اشتراکی اولوب، 1361 جی ایلده آذربایجان دمکرات فرقه سی شیروان تشکیلاتین صدر مسؤلیتینه سچیلیر، همین ایلده، عینی وقت دا، رسمی اولاراق، آذربایجان دمکرات فرقه سی مرکزی

باز انتشار مصاحبه با رفیق واله قلی زاده

رفیق واله قلی زاده ، ابتدا از طرف هیات تحریریه روزنامه آذربایجان و سایت فرقه دمکرات آذربایجان انتخاب شما را به عنوان صدر کمیته مرکزی فرقه دمکرات آذربایجان تبریک می گوئیم. همچنین از اینکه در میان انبوه کارهای آغاز کارتان ، وقتی برای مصاحبه با ما در نظر گرفتید ، از شما تشکر می کنیم.

سؤال : شما در مین سال صدور بیانیه تاریخی 12 شهریور و تاسیس فرقه دمکرات آذربایجان و تشکیل حکومت ملی خودمختار آذربایجان در 21 آذر 1324 ، به عنوان صدر کمیته مرکزی انتخاب شده اید . با توجه به گذشت این سالها ، آیا از نظر رهبری فرقه ، مضمون اصلی بیانیه 12 شهریور و برنامه سیاسی فرقه با شرایط سیاسی و اجتماعی امروز ایران مطابقت دارد؟

جواب : بیانیه 12 شهریور و نهضت 21 آذر تاریخی هستند ، نه به علت آنکه فقط در یک تاریخی روی داده و به ثبت رسیده اند. تاریخی هستند ، برای اینکه هنوز زنده هستند ، برای اینکه هنوز هم نهضت 21 آذر مضمون زنده بیانیه را در ایده های خود در طول 70

سال حمل می کند ، برای اینکه در تمام این سالها مضمون بیانیه و شکل تحقق آن در نهضت 21 آذر الگو و آموزشی برای کشورها و مناطق دیگر شده است.

مضمون اصلی بیانیه 12 شهریور که منجر به تاسیس فرقه دمکرات آذربایجان گردید و هسته اصلی برنامه فرقه را تشکیل می دهد ، با تاکید بر حفظ استقلال و تمامیت ارضی ایران ، خواستار خودمختاری اداری و فرهنگی و اقتصادی در آذربایجان از طریق تشکیل انجمنهای ایالتی و ولایتی مصرح در قانون اساسی ، آزادی داخلی ، تدریس و کاربرد زبان ترکی آذربایجانی در مدارس و ادارات در کنار زبان سراسری فارسی ، مصرف نیمی از مالیاتهای وصول شده از آذربایجان در خود آذربایجان ،

افزایش کرسیهای نمایندگان آذربایجان در مجلس شورا مناسب با جمعیت آذربایجانیها و به طور خلاصه ، خواهان شرکت خلق آذربایجان در تعیین سرنوشت خود گردیده بود.

سید جعفر پیشه وری و یارانش در فرقه دمکرات آذربایجان با توجه

خارجی و بیگانگان ، دوشادوش یکدیگر برای دفاع از استقلال و آزادی ایران فداکاری کرده اند.

ما خواهان برابری حقوق کامل خلقهای ایران و اقلیتهای مذهبی ، حق خودمختاری اداری و فرهنگی خلقها و حق تعیین سرنوشت خلقها در حکومت جمهوری فدرال ایران هستیم.

ولی تا کنون ، رژیم های دیکتاتوری و استبدادی حاکم بر خلقهای ایران ، چه به شکل سلطنتی سابق و چه به شکل جمهوری فقهاتی کنونی ، منافع غارتگرانه و موجودیت خود را به همه خلقهای ایران تحمیل کرده و اعتراضات همه خلقها را سرکوب می کند.

به عقیده ما ، منشاء تبعیضها و ستم ملی در ایران سلطه و برتری طلبی هیچ یک از خلقهای ایرانی بر دیگری نیست . ستم ملی و تبعیض های گوناگون علیه خلقها و اقلیت های ملی و مذهبی از سیاستهای خود کامانه و غارتگرانه طبقات حاکم در مرکز سرچشمه می گیرد و منسوبیت ملی گارگزاران حکومتی در این مورد نقش ندارد.

سؤال : نظر رهبری فرقه درباره مشکلات عظیم و عمومی مردم ایران و مبارزات آنها ، و ارتباط این مبارزات با مبارزه در راه کسب حقوق ملی خلق ها چیست؟

جواب : همانطور که میدانید، بعد از سرکوب خونین نیروهای مترقی و حامیان انقلاب، ارتجاع داخلی نفوذ و جایگاه خود در حاکمیت پس از انقلاب را مستحکم کرد ، اهداف سیاسی ، اجتماعی و اقتصادی انقلاب بهمین راه به کنار نهاد و برای تامین منافع طبقات و اقلیت ستم گر و غارتگر ، دیکتاتوری ولایت مطلقه فقیه را بر مردم ایران حاکم گردانید.

اکنون ساکنان کشور ما ، از هر خلق و اقلیت ملی و مذهبی که باشند ، زیر ستم مستبدان حاکم و به طور مشترک از آزادی ، دمکراسی ، عدالت اجتماعی ، زندگی صلح آمیز و آسوده محروم گشته اند . محرومیت از حقوق ملی و تبعیض ها نیز بخشی از محرومیت ها است که به شکل مضاعف بر خلقهای ایران و اقلیتها تحمیل می گردد طی سالیان اخیر ، هموطنان ما در ایران ، کارگران ، دهقانان ، معلمان ، پیشه وران ، پرستاران ، زنان ، دانشجویان و جوانان ، فارغ از اینکه به کدام خلق و اقلیت ملی و دینی تعلق دارند ، در هر فرصت و به هر شکل ممکن ، اعتراضات جمعی خود را به نمایش می گذارند و خواستههای خود را اعلام می کنند . همچنین برای همه گروه ها و دسته های مردم و خلقهای ایران مشخص گردیده که سد اصلی تغییرات به نفع مردم، رژیم دیکتاتوری ولایت فقیه است.

ما اعتقاد داریم که در شرایط کنونی ، جنبشهای ملی فقط در پیوند با جنبشهای سایر گردانهای اجتماعی سراسری می توانند مبارزات خود را پیش ببرند.

به استقبال شورانگیز و قاطع اهالی سراسر آذربایجان در آن زمان و شرایط مناسبی که بدین ترتیب ایجاد شده بود ، راساً وارد عمل شدند و همان طور که در همان بیانیه 12 شهریور تصریح نموده بودند ، ابتدا از آذربایجان که خانه ما است شروع کردند . آنها ایمان داشتند که «اصلاح و ترقی آذربایجان موجب ترقی همه ایران خواهد شد و بدین طریق میهنان ایران از دست قلدرها و مرتجعین نجات خواهد یافت.»

اما رژیم مرتجع سلطنتی با حمایت ارتجاع خارجی ، دولتهای امپریالیست آمریکا و انگلیس ، پس از یکسال و به بهانه تامین و تدارک انتخابات سراسری ، ارتش شاهنشاهی را به آذربایجان گسیل داشت و با زیر پا نهادن عهدنامه های دو طرف ، به سرکوب خونین اهالی آذربایجان و حکومت ملی خود مختار آذربایجان اقدام نمود.

پس از سه دهه ، در سال 1357 ، خلق آذربایجان از پیشگامان انقلاب 22 بهمن علیه حکومت وابسته و دیکتاتوری و ارتجعی شاه بود و نقش بسزایی در پیروزی انقلاب ایفا نمود.

سلطنت لغو گردید و جمهوری اسلامی جایگزین آن شد . مردم آذربایجان نیز همانند همه اهالی کشور انتظار داشتند اهداف انقلاب ، از آن جمله آزادی ، دمکراسی ، عدالت اجتماعی و حقوق ملی خلقهای ساکن کشورمان تامین گردد و ستم و تبعیض های ملی از میان برداشته شود . ولی این بار نیز ارتجاع داخلی که به تدریج سکان حاکمیت بر آمده از انقلاب را به دست گرفته بود، اهداف انقلاب 22 بهمن را زیر پا نهاد و مجدداً سرکوب خونین مبارزات خلقها علیه ستم ملی و تبعیضها آغاز گردید که تا کنون نیز ادامه دارد . بدین ترتیب ، مضمون اصلی بیانیه 12 شهریور 1324 و برنامه سیاسی فرقه دمکرات آذربایجان ، صرف نظر از شکل تحقق آن در شرایط کنونی ، همچنان با شرایط سیاسی اجتماعی ایران در حال حاضر مطابقت دارد و مضمون اصلی مبارزه و سعی و کوشش فرقه دمکرات آذربایجان را تشکیل می دهد.

سؤال : در ایران ، خلقهای دیگری نیز زندگی می کنند که به درجات مختلف از ستم و تبعیض های ملی رنج می برند . نظر شما در باره منشاء ستم ملی در ایران و مناسبت میان خلقهای ساکن در ایران چیست؟

جواب : در ایران خلقهای گوناگونی زندگی می کنند : فارسها ، آذربایجانیها ، کردها ، بلوچ ها ، عرب ها و سایر اقلیت های ملی و مذهبی کوچک . این خلقها دارای سرزمین ، زبان ، آداب و رسوم ویژه خود هستند . ایران میهن مشترک همه این خلق ها است . آنان صدها سال سرنوشت مشترکی داشته اند و در ایجاد و موجودیت فرهنگ و تمدن غنی ایرانی شریک هستند و در برابر هجوم دشمنان

آذربایجان نقش برجسته ای ایفا کردند.

با فاصله زمانی کمی پس از موجودیت دولت خودمختار آذربایجان ، هموطنان کرد ما نیز با «شعار دمکراسی برای ایران - خود مختاری برای کردستان» در تاریخ ۲ بهمن ۱۳۲۴ جمهوری خود مختار کردستان را در مهاباد تشکیل دادند . این دو دولت خودمختار از همان ابتدا ، با بهترین روابط برادرانه ، در همه عرصه ها یار و یاور هم بودند و همکاریهای وسیع و مشترکی داشتند.

در همان سال ۱۳۲۴ ، «جبهه متحد احزاب آزادی خواه» متشکل از ۶ سازمان سراسری و منطقه ای ، مرکب از حزب توده ایران ، حزب ایران ، حزب سوسیالیست ایران ، حزب جنگل ، فرقه دمکرات آذربایجان و حزب دمکرات کردستان تشکیل گردید . بیانیه این جبهه ، هدف خود را مبارزه مشترک برای شکست کامل عناصر ارتجاعی و دست نشانندگان استعمار و مخالفان اصلاحات در جهت ریشه کن کردن استعمار و برای استقلال سیاسی و اقتصادی ایران و آزادی و ترقی ملت ایران اعلام کرد . همچنین ، این جبهه «شورای متحد مرکزی کارگران ایران» را به عنوان یگانه سازمان واقعی کارگری ایران به رسمیت شناخته و مبارزات خود را به جنبش اصیل طبقه کارگر ایران پیوند زد.

با این حال ، همکاری و اتحاد عمل صمیمانه حزب توده ایران ، فرقه دمکرات آذربایجان و حزب دمکرات کردستان به دلیل نزدیکی مواضع ایدئولوژیک و پراتیک ، وسعت و عمق و عمر بیشتری یافت . همکاری تنگاتنگ حزب توده ایران و فرقه دمکرات آذربایجان ، سرانجام به وحدت سازمانی این دو حزب در جریان کنفرانس وحدت در سال ۱۳۳۹ منجر گردید . اکنون نیز روابط برادرانه دو حزب ادامه دارد.

فرقه دمکرات آذربایجان در چهارچوب برنامه و خط مشی خود ، همواره آماده اتحاد عمل و هماهنگی و همکاری با احزاب سیاسی مترقی و ضداستبدادی بوده و از پیشنهادات سازنده استقبال نموده و استقبال خواهد کرد.

رفیق قلی زاده ، با تشکر از شما که به ما وقت دادید و مواضع رهبری فرقه دمکرات آذربایجان را به اطلاع خوانندگان ما رساندید. در همین جا ، فرارسیدن نوروز و آغاز سال نو را به شما تبریک می گوئیم و در سالی که در پیش داریم ، برای شما و فرقه دمکرات آذربایجان آرزوی موفقیت می کنیم.

من هم از شما متشکرم که این امکان را فراهم کردید. سال نو بر شما و همه هموطنانمان مبارک باشد . موفق باشید.

حتی بیانیه ۱۲ شهریور سید جعفر پیشه وری و برنامه فرقه دمکرات و حکومت ملی برای آذربایجان در سال ۱۳۲۴ نیز دقیقاً بر همین اساس تنظیم شده بود که در جهت کاهش و رفع همه محرومیت‌های پیش گفته اقدام شود . به همین دلیل بود که قاطبه ساکنین آذربایجان ، دهقانان ، روشنفکران ، کارگران ، پیشه وران ، زنان ، جوانان و حتی بخشی از ملاکین و روحانیون نیز به سید جعفرپیشه وری و فرقه دمکرات ملحق شده و در حکومت ملی آذربایجان شرکت فعال داشتند.

سؤال : فرقه دمکرات آذربایجان طی ۷۰ سال موجودیت خود چه روابط و همکاریهایی با دیگر احزاب و سازمانهای مترقی و آزادی خواه ایران داشته و آینده چنین همکاریهایی را بر مبنای چه اصولی لازم و ممکن می داند؟

جواب : فرقه دمکرات آذربایجان نه در حرف ، بلکه در عمل و در صحنه اصلی مبارزه با ارتجاع و استعمار برای آزادی و ترقی ایران ، هم در مقیاس منطقه ای و هم در جنبش سراسری خلقهای ایران ، با دیگر احزاب و نیروها و افراد مترقی همکاری و شرکت فعال داشت.

قبل از تاسیس فرقه دمکرات آذربایجان در سال ۱۳۲۴ ، احزاب انقلابی و مترقی دیگری در صحنه مبارزه با ارتجاع و استعمار حضور فعال داشتند . موضوع رفع ستم ملی مورد توجه برخی مبارزان صدر مشروطه قرار داشت و بعدها به شکل حق تعیین سرنوشت خلقها در اوایل قرن بیستم توسط کمونیستهای قدیمی در ایران مطرح گردید . حتی خود رفیق پیشه وری نیز قبلاً از اعضای کمیته مرکزی حزب کمونیست قدیم ایران بود و به همین

دلیل ۱۰ سال در زندان رضا شاه به سربرد . با این حال ، این حزب توده ایران بود که از بدو تاسیس و فعالیت خود در سال ۱۳۲۰ ، موضوع ستم ملی و مبارزه برای کسب حق تعیین سرنوشت خلقها را به شکل وسیع و پیگیر در سراسر کشورمان گسترش داد. مدت کوتاهی پس از بیانیه ۱۲ شهریور و تاسیس فرقه دمکرات آذربایجان ، سازمان ایالتی حزب توده ایران در آذربایجان ، با برگزاری و تصمیم کنفرانس ایالتی خود ، به شکل یکپارچه و با ۶۰ هزار عضو سازمان یافته به فرقه دمکرات آذربایجان پیوست . بدین ترتیب ، همکاری همه جانبه توده ایها و فرقه چی ها آغاز گردید . همچنین ، حزب توده ایران بسیاری از افسران سازمان نظامی خود را با ملیتهای گوناگون و از نقاط مختلف کشور ، به آذربایجان اعزام نمود که در سازمان دهی و آموزش نیروهای انتظامی حکومت ملی

رژیم را سراسر مه گرفته....

با استفاده از آن به زدنی های کلان خود ادامه می دهند و سرمایه های خود را از کشور خارج می کنند و برخی دیگر با استفاده از تاکتیک های گوناگون به سرکوب جنبش های کارگری و واحد های ملی که خواستار حق و حقوق ملی خود هستند ادامه می دهند و گاهی با چراغ خاموش که نشانه های ترس و وحشت از آینده در آن به چشم می خورد به سراغ کنشگران اجتماعی و سیاسی می روند تا بار دیگر ترس، دلهره و اضطراب را در جامعه گسترش دهند، مبارزه با بدحجابی و پیامکی از سوی نیرو های نامحسوس که دستاورد دولت « اعتدال و امید » است عرصه را بر مردم تنگ می کند تا مانع از گسترش اعتراضات و خیزش مردمی شود ولی در این میان آنچه بیشتر از همه مردم بویژه تهیدستان جامعه را به ستوه می آورد و مردم آن را بیشتر از گذشته لمس و احساس می کنند، بحران شدید اقتصادی، بیکاری و تورم روز افزون است. نگاهی به ارقام منتشره از سوی مرکز آمار کشور، مرکز پژوهش های مجلس، بانک مرکزی و صندوق بین المللی پول عمق بحران را بیشتر نمایان می کند.

مرکز آمار ایران در آخرین گزارش خود که در یکشنبه 26 خرداد 98 منتشر کرد نوشت، رشد اقتصادی ایران در سال 97 به منفی 5 درصد رسید که سهم صنعت در آن نزدیک به 10 درصد بوده است. به نظر می رسد این کاهش در رشد اقتصادی در سال 98 از 6 درصد تجاوز خواهد کرد، نباید فراموش کرد که بودجه سال 98 با فروش یک و نیم میلیون بشکه نفت به قیمت 55 دلار محاسبه شده بود که با توجه به گسترده گری تحریم ها به 300 هزار بشکه کاهش یافت (در رابطه با فروش نفت اختلاف نظر ها خیلی زیاد است، جمهوری اسلامی رقم فروش را بیان نمی کند، خریداران هم گزارش نمی کنند، گاهی به روش های گوناگون و با استفاده از تاریکی و ابزار دیگر فروش ادامه دارد ولی رقم درستی در دست نیست و در آخرین گزارش گفته می شود که ایران بیش از 111 میلیون بشکه نفت ذخیره کرده و به دنبال مشتری است اقتصاد ایران به شدت به نفت وابسته است، بدون فروش آن هیچگونه پروژه مهم اقتصادی اجرایی نخواهد شد، از آن رو همه طرح های عمرانی که در بودجه 98 پیش بینی شده بود

و یا داروی قلبی چشم وارد کرده تعداد زیادی (تا کنون بیش از 52 نفر) را کور می کنند، مردم محروم برای بدست آوردن دارو های ضروری به هر کوچه و پس کوچه ای سر می زنند و مبالغ هنگفتی به جیب دلالان می ریزند زیرا رژیم همه منابع مالی، نظامی و امنیتی خود را برای سرکوب دگر اندیشان، کارگران معترض و تهیدستان بکار می برد و یا برای صدور افکار و اندیشه های ارتجاعی خود به کشور های مختلف هزینه می کند. در حالی که فساد تا ریود جامعه رسوخ کرده (واعظی رئیس دفتر روحانی می گوید یک میلیارد یورو گم شده) و ارگان های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی رژیم را فرا گرفته و بانک ها که شریان اقتصادی کشورند در آن فساد گسترده غوطه می خورند و در خفا و گاهی هم با برتر بینی ژن خود (ژن خوب پسر عارف) به مردم تهیدست طعنه می زنند و می خندند، نمایندگان ارتجاع و ولایت مانند « صدیقی » امام جمعه موقت تهران به مردم پیشنهاد می کند که برای حل مشکلات اقتصادی روزه بگیرند و نماز استغاثه، جعفر طیار و امام زمان بخوانند که هر کدام آنها گنجی است... و یا نماینده دیگر ارتجاع « مصباح یزدی » (ایسنا) می گوید: سر سفره ای نشسته ایم که 1400 سال زحمتش را کشیده اند، یکی از نعمت های خداوند برای ما رهبری است که در طول تاریخ زندگی نمی توان نقطه تاریکی یافت و یا اشتباه کرده و یا ضعف داشته... امروز شخصیت های اول دنیا می گویند تا چنین رهبری دارید شکست نمی خورید، گفته های این فرصت طلبان و نوب شدگان در ولایت را محمد جواد ظریف تکمیل می کند و می گوید: مقام رهبری به من اجازه می دهند در جلساتی که در محضر ایشان هستیم، نظر خودم را بگویم، این از مهمترین نقاط درخشان رهبری ایشان است. این گفتار شگفت انگیز شخصی است که ریاست دیپلماسی کشور را در دست دارد و نشانگر نظامی است که در این چهار دهه شکل گرفته است که وزیر بتواند در محضر رهبری حرف بزند! در نتیجه دستاورد آن تباهی، عقب ماندگی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است که آمار های منتشر شده از سوی برخی نهاد های رژیم آن نشان می دهد و به نمایش می گذارد. مه غلیظی سرتاسر رژیم را فرا گرفته است، برخی در پنهان

۹۸ صادرات کالا و خدمات با ۲ میلیارد دلار کاهش) در مقایسه با سال پیش (به ۱۰ میلیارد دلار رسید که بیشترین کاهش با اتحادیه اروپا تا ۹۳ درصد بوده است) در ۵ ماهه سال ۲۰۱۸ صادرات کالا و خدمات به اروپا ۵ میلیارد یورو بود که این مبلغ در ۵ ماهه سال ۲۰۱۹ به ۳۰۰ میلیون یورو کاهش پیدا کرده) در همین مدت هم واردات از اروپا از ۳ میلیارد و ۸۰۰ میلیون یورو به یک میلیارد و ۷۰۰ میلیون یورو کاهش یافته است که نشانگر کوچک شدن حجم اقتصاد و رابطه تجاری است، در این راستا صندوق بین المللی پول هم گزارش کرده است که مجموع فروش نفت و کالا های غیر نفتی و خدمات ایران در سال ۲۰۱۸ از مرز ۱۰۶ میلیارد دلار تجاوز کرده بود در حالیکه امسال (۲۰۱۹) از ۷۵ میلیارد دلار نخواهد گذشت و واردات هم در همین حدود خواهد بود، بنابراین روز های سخت و دشواری در انتظار اقتصاد ایران است و رژیم در وحشت از خیزش گرسنگان از یک سو در تلاش است تا مردم را بار دیگر با شعار های تو خالی و بی محتوا فریب دهد و از سوی دیگر به سرکوب وحشیانه و موزیانه خود که در همه این سال ها از آن استفاده کرده ادامه دهد. ولی نبرد مردم با ارتجاع در این هوای مه آلود و ترسناک ادامه خواهد یافت، نبرد داد با بیداد، نبرد رهایی از ظلم و جور، نبرد و فریب، ارتجاع و تارک اندیشی همچنان ادامه خواهد یافت....

حذف شده، دولت اعتدال و امید تلاش می ورزد تا هزینه های جاری را فراهم کند بنابراین اقتصاد ایران در سال ۹۸ در گرداب فساد، گرانی و کاهش رشد بیشتر و بیکاری گسترده تر گرفتار خواهد بود، خمیدگی اقتصاد از مدت ها پیش شروع شده بود که با کاهش ارزش پول ملی تشدید شد. بر اساس پیش بینی های مرکز پژوهش های مجلس سال ۹۸ فلاکت اقتصادی گسترده تر خواهد شد و ۵۷ میلیون نفر به زیر خط فقر کشیده خواهند شد که برای تامین و ادامه زندگی به حمایت های معیشتی محتاج خواهند بود نباید فراموش کرد که بر اساس گزارش « ایلنا » هزینه خانوار در تیرماه ۹۸ از مرز ۷ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان گذشت و افزایش قیمت ها همچنان ادامه دارد در شرایط کنونی کارگران دستمزد گرسنگی دریافت می کنند که با آن نیاز های غذایی خود را تامین نمی کنند (افزایش قیمت خوراکی ها در یک سال از ۷۴ درصد گذشته است)

جمعیت کشور هر چند از ۸۳ میلیون نفر گذشته است ولی اقتصاد همچنان کوچک تر می شود سرمایه گذاری و صادرات غیر نفتی کاهش می یابد و واردات هم که برخی از کالا های میانی و مهم برای تولید را تشکیل می دهد در حال کاهش است. بر اساس گزارش های آماری صادرات کالا و خدمات در سال ۹۷ در حدود ۱۴ درصد کاهش نشان می دهد که این کاهش همچنان در سال ۹۸ ادامه دارد، در سه ماهه اول سال

به یاد رفیق شهید انوشیروان ابراهیمی معاون صدر کمیته مرکزی فرقه دمکرات آذربایجان

روز ۲۲ شهریور ۶۶ نزدیکی های ظهر بود. بچه ها سفره را چیده بودند. داشتند پای سفره می نشستند که در سلول باز شد و انوشیروان را صدا کردند. به یک باره قلب ها فروریخت. لبخندها بر لبها خشکید. معلوم بود که وقتش رسیده است. حتی مجال ندادند نهارش را بخورد. انوشیروان برخاسته بود. ابتدا سکوتی تلخ، سپس قطرات اشکی که پهنه صورتها را پوشاند. انوشیروان را برای تیرباران می بردند. چشمها به دهانش دوخته شده بود. باید چیزی می گفت. و او به کوتاهی سخن گفت: «رفقا، ما رفتیم، شما راه ما را ادامه دهید. من با

با حیل‌های دشمن را به آنان می‌آموخت و روانه‌شان می‌ساخت تا مبارزه با رژیم دیکتاتوری شاه را پی گیرند و گسترش دهند. در بحبوحه انقلاب، او بلافاصله به یاری خلق شتافت تا سهم خود را در مبارزه رویاروی با امپریالیسم و ارتجاع ادا کند. در ایران هم زندگی ناآرام او ادامه پیدا کرد. یک پایش در تبریز بود و پای دیگر در تهران. همه جا سر می‌کشید. با همه صحبت می‌کرد. شب و روزش به رتق و فتق امور حزبی، پیکار در راه گسترش انقلاب به انقلاب اجتماعی می‌گذشت.

رفیق انوشیروان در سال ۱۳۰۵ در یک خانواده مبارز و آگاه چشم بر جهان گشود. از همان آغاز جوانی به مبارزه روی آورد و در سال ۱۳۲۲ به سازمان جوانان حزب توده ایران پیوست. بعد از یورش سبعانه ارتجاع به جنبش خلق آذربایجان مجبور به ترک وطن شد. یک سال بعد از مهاجرت به فرقه دمکرات آذربایجان پیوست. رفیق در سال‌های مهاجرت، دانشکده زبان انگلیسی را تمام کرد، در آکادمی علوم اجتماعی ادامه تحصیل داد و دکترای خود را در علوم تاریخ با موفقیت به پایان رساند.

او طی سال‌ها مسئولیت‌های مختلف حزبی را به عهده داشت و از جمله در سال ۱۳۴۸ معاون صدر کمیته مرکزی فرقه دمکرات آذربایجان شد.

در سال ۱۳۵۴ به عضویت کمیته مرکزی حزب توده ایران در آمد و از ۱۳۵۷ عضو هیئت سیاسی کمیته مرکزی و دبیر کمیته مرکزی حزب توده ایران بود. رفیق انوشیروان ابراهیمی سومین نفر از خانواده‌اش بود که به خاطر مبارزه در راه آزادی و حقوق زحمتکشان زندگی خود را نثار کردند. هنوز نوجوانی بود که پدرش به «جرم» آزادیخواهی به جوخه اعدام سپرده شد. انوشیروان و برادر هم رزمش فریدون راه پدر را دنبال کردند. در سال ۱۳۲۵، پس از یورش سهمگین به جنبش خلق آذربایجان، فریدون - برادر نامدار انوشیروان - در صف تیرباران شدگان بود. مرگ پدر و برادر انوشیروان جوان را در هم نشکست. باعشق میهن، مرزها را پشت سر گذاشت، تا روزی به آتش رزم ناتمام هم رزمان به خون خفته و طنش همه و حرارتی دیگر دهد.

سربلندی و غرور و باعشق به حزیم راه مرگ را می‌روم. من تا آخرین لحظه از آرمانم و حزیم دفاع می‌کنم».

خبر تیرباران رفیق انوشیروان ابراهیمی همه رفقا و دوستان قدیمی‌اش را در ماتمی سنگین فروبرد. دوستی پاک و بی غش و انسانی دوست داشتنتی را از دست دادیم. «انوش» یک فرزند شایسته و پر افتخار برای مردم ایران و به ویژه خلق آذربایجان بود. در میان هم رزمان نزدیکش او تنها کسی بود که در یک خانواده مبارز و انقلابی زحمتکش پرورش یافته بود. وقتی او از دوران کودکی خود، به هنگام تبعید پدرش همراه با خانواده به نهاوند، برایمان سخن می‌گفت ما بر او رشک می‌بردیم. فریدون و ایران و انوشیروان در دامان پدر و مادری آگاه و زحمتکش پرورش یافته بودند. «انوش» هنوز نوجوانی بود که یکی از کادرهای نهضت در آذربایجان شد و در هجده سالگی مجبور به مهاجرت گردید، در حالیکه برادر بزرگتر خود فریدون را برای همیشه از دست داده بود. «انوش» از آن پس حتی یک لحظه نیز از مبارزه به خاطر خوشبختی مردم ایران و خلق آذربایجان باز نایستاد و راه پر افتخار برادرش فریدون را تا واپسین دم با شایستگی دنبال کرد.

اما آنچه که از یاد «انوش» در خاطره رفقایاش نازدودنی و فراموش نشدنی باقی خواهد ماند تنها کیفیات انقلابی او نیست. او به راستی سرشتی انسانی و خلقی داشت. «انوش» در رفاقت و دوستی بی نظیر بود. همیشه و در همه جا به یاری رفیقی که در تنگنا افتاده بود می‌شتافت. همواره می‌شد روی یاری بی دریغ او حساب کرد. «انوش» برای انجام کارهای حزبی قرار و آرام نداشت. وقتی که نشریات ریز شده حزبی را برای ارسال به ایران جاسازی می‌کرد چنان دقت و وسواس و سلیقه‌ای به خرج می‌داد که انسان حیرت می‌کرد. برای او اصل این بود که کار به بهترین صورت انجام گیرد. همه کارهایش منظم و دقیق بود. آدم از دیدن نظم بایگانی زیر نظر او حظ می‌کرد. برای نمایندگان هسته‌های مخفی حزبی که از ایران می‌رسیدند، در مدت کوتاهی یک کتابخانه کامل

جاسازی می‌کرد و در اختیارشان می‌گذاشت. راه‌های مبارزه

از مبارزات کارگران و زحمتکشان کشور حمایت کنیم!

کار پایه فرقه دمکرات آذربایجان

فرقه دمکرات آذربایجان بمتابۀ مبتکر تلاش گر ایجاد جمهوری فدرال در ایران آنهم در دوران سیاه ستم شاهی درک و شناخت عمیق خود از اوضاع بسیار پیچیده و بغرنج کشور و در دورانی که مبارزه مردم ایران در راه آزادیهای اجتماعی مراحل خود ویژه ای را از سر می گذارد و با توجه به مبارزه خلقهای ساکن ایران در راه تامین حقوق ملی خود، بار دیگر کار پایه خود را در معرض قضاوت همه گان قرار داده و برای ایجاد وحدت و مبارزه مشترک در راه آزادیهای دمکراتیک و ملی حول و محور حداقل نقاط مشترک یعنی

۱- تامین حقوق ملی خلقهای ساکن در ایران در چارچوب یک ایران آزاد، مستقل.

۲- تامین آزاد اندیشه، مذهب، سخن و تشکل

۳- تامین آزادی احزاب، سازمانها و گروههای سیاسی و صنفی با هر دیدگاه فکری و فلسفی.

۴- تامین حاکمیت ملی ایران بر پایه اتحاد داو طلبانه خلقهای ساکن در ایران و در پی این استقرار روابط دوستانه، برابر و عادلانه با کشورهای همسایه و جهان قرار داده آمادگی خود را برای همکاری و مساعدت و اشتراک مساعی جهت ایجاد وحدت و مبارزه مشترک در راه اهداف یاد شده اعلام میدارد و آماده گفتگو مذاکره در این رابطه است!

کار پایه حاضر تحلیلی است از رویدادهای مهم بین المللی و تأثیر این رویدادها بر تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشورهای مختلف بویژه ایران.

آلمان هینتری که اروپا را به میدان جنگ خونین مبدل ساخته بود، در هم کوبیده شد و ملل اروپا توانستند دولتهای آزاد و دمکراتیک بوجود بیاورند بدین ترتیب بشریت پا به مرحله جدیدی گذاشت. تمامی ملتها از حق تعیین سر نوشت بر خوردار شدند و مطابق با خواستههای سیاسی و اجتماعی خود در صدد بر پایی دولتهای ملی خود بر آمدند.

بعد از پایان جنگ دولتهای پیروز به دو اردوگاه تقسیم شدند. بدین ترتیب هنوز مرکب معاهده پوتسدام خشک نشده بود که تضاد آشتی ناپذیری میان اردوگاه شرق و غرب نمایان گردید و آثار این تضاد پیش از سایر مناطق در خاورمیانه ظاهر شد. در سالهایی که جنگ جهانی دوم بشدت ادامه داشت ایران از

سوی قوای متفقین اشغال گردید و به مناطق نفوذی آنها تقسیم شد. در چنین شرایطی مردم آذربایجان بپا خاست و با استفاده از حقوقی که در منشور آتلانتیک و اساسنامه کنفرانس موسسین سازمان ملل متحد برای تشکیل حکومت و دولتهای ملی بر آن صحه گذاشته شده بود، در آذربایجان یک حکومت خود مختار ملی و دمکراتیک را برپا نمود.

اما تضاد میان دول غالب که به گره کوری مبدل شده بود، مانع از ادامه حیات حکومت ملی آذربایجان گردید. انگلستان چون گذاشته می خواست ایران را تحت نفوذ سنتی خود داشته باشد و ایالات متحده آمریکا نیز که در جریان جنگ نیرو وارد ایران کرده بود، می کوشید به هر قیمتی که شده دایره نفوذ خود را در ایران گسترش دهد در چنین اوضاع و احوالی بود که آذربایجان از حق تعیین سر نوشت خود محروم گردید.

دولت ایران به مدت ۳۲ سال به عامل دست نشانده آمریکا در خاورمیانه شد. اما ملل ساکن در ایران و بویژه مردم انقلابی آذربایجان در ۲۹ بهمن سال ۱۳۵۶ با قیام خود ستون فقرات رژیم شاه را در هم شکستند، همه مردم ایران یکپارچه بپا خاستند و در ۲۲ بهمن سال ۱۳۵۷ با پیروزی انقلاب به سیستم شاهنشاهی در ایران پایان داده شد و ایران از چنگ آمریکا رهایی یافت. در ایران، نظام جمهوری اسلامی بوجود آمد و حقوق ملل غیر فارس تا حدودی به رسمیت شناخته شد. در

غیر فارس ممنوع شد و زبان فارسی، زبان رسمی کشور گردید. در سال ۱۳۱۴ رضاخان طی فرمانی استفاده از کلمه «پرسیا» را ممنوع کرد و از آن به بعد کلمه «ایران» در مکاتبات مورد استفاده قرار گرفت.

در سطوح مختلف تحصیلی زبان و ادبیات فارسی رسماً تدریس شد امروز نیز تدریس می‌شود. در زمان رضاخان از ملل غیر فارس به عنوان مللی که ریشه ایرانی دارند نام برده می‌شد و در درباره زبان تورکی نظریاتی از این قبیل که این زبان از خارج وارد آذربایجان شده و یا یکی از لهجه‌های زبان فارسی است یاد می‌شد. بانیان این «تحقیقات علمی» در حقیقت چیزی جز دیدگاه‌های نادرست و مغرضانه بیان نداشته‌اند. چرا که در رد این تحریف‌ها تاریخ‌نویسان، زبان‌شناسان و باستان‌شناسان بی‌طرف آثار علمی حجیمی را به رشته تحریر در آورده‌اند.

همانطوری که اشاره شد ملل ساکن ایران طی قرون و اعصار صاحب این اراضی بوده و مرزهای این کشور را به اتفاق هم حراست کرده‌اند.

تاریخ گذشته و حال ملل ساکن ایران همچنین پیدایش جریانهای مترقی در جهان طلب می‌کند که حاکمیت‌های دمکراسی سیاسی را نهادینه کنند و زمینه مشارکت همه ملل را در حیات سیاسی کشورشان فراهم آورند. از همین روست که امروز تشکیل دولت فدرال در ایران به یک مسئله میرم روز میل شده است.

فرقه دمکرات آذربایجان اجرای نخستین و ابتدایی‌ترین مفاد میثاق سازمان ملل متحد در خصوص حقوق بشر را، حق طبیعی و قانونی مردم آذربایجان دانسته، خواهان احیا این حقوق در آذربایجان می‌باشد و مبارزه در راه دستیابی به این حقوق را وظیفه ملی می‌داند.

همانگونه که ذکر شد پروسه جهانی شدن در حال وسعت گرفتن و عمیق شدن است. مللی که از حقوق تشکیل دولت ملی محروم بوده‌اند، اینک حق تعیین سرنوشت توجه زیادی مبذول می‌دارند و برای تشکیل دولت ملی مبارزه می‌کنند. در طی ۲۰ سال گذشته در جهان و بویژه در نقشه سیاسی آسیا تغییرات وسیعی در این راستا صورت گرفته است. این

مواد ۱۵ و ۱۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی برخی از حقوق ملل غیر فارس مورد تأیید قرار گرفت.

ایران کشور کثیرالملله‌ای است. شمار ملل غیر فارس نسبت به شمار اهالی کلی ایران به بیش از پنجاه درصد می‌رسد.

در حال حاضر حق تعیین سرنوشت که برای نخستین بار توسط فرقه دمکرات آذربایجان عملی شده بود، در دستور روز ملل غیر فارس قرار گرفته است.

گلوبالیزم و در هم تنیدگی اقتصادی در جهان سرعت بیشتری به خود می‌گیرد و این در هم تنیدگی سیاسی، اجتماعی مقیاس و سیعتری پیدا می‌کند. امروز دیگر به زبان آوردن حکومت خودمختار جرم نابخشودنی محسوب نمی‌شود. در برخی از کشورهای کثیرالملله شرق دول فدراتیو بوجود آمده و در دیگر کشورهای اونیتر کثیرالملله از آن جمله در ایران تشکیل دولت فدرال به یک موضوع اصلی مبدل شده است. فرقه دمکرات آذربایجان که خود بانی و تشکیل دهنده دولت فدرال در ایران می‌باشد با تکیه بر تجربه ۶۰ ساله کاریایه جدید خود را منتشر می‌سازد.

ماده ای اول و دوم بیانیه ۱۲ شهریور ۱۳۲۴ سیاست فرقه دمکرات آذربایجان را چنین بیان می‌کند.

«۱- ضمن حفظ استقلال و تمامیت ارضی ایران، باید به موازات آن برای خلق آذربایجان آزادی داخلی و خودمختاری مدنی داده شود که بتواند در راه احیای فرهنگ خود و آبادانی آذربایجان و هم سو با حفظ قوانین عادلانه کلی مملکت سرنوشت خود را تعیین کند».

«۲- برای اجرای همین منظور بالفور انتخاب انجمن‌های ایالتی و ولایتی بر گزار و شروع به کار خواهد کرد.»

بدین ترتیب نمونه ساتراپها (در تاریخ باستان) مملکت محروسه (در تاریخ معاصر) را می‌توان به مثابه نمونه‌هایی از دولت فدرال به حساب آورد. ایران کشور کثیرالملله‌ای است و ملل ساکن در آن به زبانهای گوناگونی گفت و شنود می‌کنند و بطور مشترک به آفرینش تاریخ و فرهنگ مشترک موفق گردیده‌اند. اما این سنت در قرن بیستم از سوی رضاخان به صورت خشنی نقض شد و ایران به یک کشور توتالیتر و اونیتر تبدیل شد. زبان و توسعه فرهنگی اقوام ملی

دولت فدرال نیز در اختیار مجلس شورای فدرال است. این قوانین از سوی مورد اجرا در می آید.

۲- ایالات خودمختار! تشکیل ایالات خودمختار ملی بر اساس نرمهای قانونی صورت می گیرد و این حکومتها بصورت حکومت ملی ایالات (ارگانهای اداری) به فعالیت خود ادامه می دهد. در ولایات، بخش ها، روستاها نیز ارگانهای اداری تشکیل می شود.

۳- شورای ملی؛

بر اساس مواد قانون اساسی، در ایالات خودمختار (ارگانهای اداری محلی از پایین به بالا از روستا تا ایالت) شوراهای ملی بوجود می آید. همه این شوراها به مثابه ارگانهای ناظر فعالیت می کنند. جمع آوری مالیات به عهده حکومتهای خودمختار ملی و اگذار می شود.

در حکومتهای خودمختار ملی ایالات، تحصیل به دو زبان صورت می گیرد. زبان رسمی دولت و زبان ملی در ادارات ایالات خودمختار بکار برده می شود.

۴- تقسیمات اداری؛

دولت فدرال برای سهولت کار انجمن ها در حیطه خود تقسیمات اداری جدیدی را بوجود می آورد. ایالات خودمختار بر اساس ترکیب ملی اهالی بوجود می آید.

فرقه دمکرات آذربایجان با انتشار این کارپایه وحدت ملل ساکن در ایران، در هم تنیدگی اقتصادی و همکاری اجتماعی و فرهنگی بین آنها، تمامیت اراضی و در نهایت توسعه فرهنگ ملی ملتها و بالا رفتن رفاه ساکنین کشور را امری مهم و اساسی می داند.

ما اعتقاد راسخ داریم که در ایران آزادی های دمکراتیک بر قرار خواهد شد و ملل ساکن در آن به حقوق ملی خود دست خواهند یافت و همه مشکلات و پیچ و خم در این راه از پیش پا بر داشته خواهد شد.

فرقه دمکرات آذربایجان

۱۳۸۷

تغییرات در اتحاد شوروی سابق و اروپای شرقی نیز موجب پیدایش دولتهای مستقل گردید. در افغانستان و عراق حق تعیین سرنوشت در سیمای دولت فدرال تجسم می یابد. هند و آلمان از نمونه های کلاسیک دولت فدرال هستند.

در قانون اساسی که در سال ۱۲۸۵ و ۱۳۵۸ (۱۹۰۶ و ۱۹۷۹) به تصویب رسیده است بیان شده است که اداره کشور از سوی انجمنها و شوراها صورت می گیرد. فرقه دمکرات آذربایجان، حکومت ملی آذربایجان (۱۳۲۴ - ۱۳۲۵) را بر اساس مفاد نخستین قانون اساسی (۱۹۰۶) کشور در مورد انجمن ها تشکیل داده بود.

در اصل ۹۰ این قانون آمده است، در تمام ممالک محروسه کار انجمن های ایالتی و ولایتی بر اساس نظامنامه ویژه ای تنظیم می گردد و قوانین اساسی آن انجمن ها به قرار زیر است.

اصل ۹۱- اعضای انجمن های ایالتی و ولایتی مطابق نظامنامه انجمن های ایالتی و ولایتی بلاواسطه از سوی اهالی انتخاب می شود. اصل ۹۲- دخل و خرج ایالات و ولایات بواسطه انجمن های ایالتی معین می گردد. در ماده ۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اداره کشور توسط شوراها صورت می گیرد. مجلس شورای ملی، شورای ایالتی، شورای ولایتی، شهر، محل، بخش و ده و دیگر شوراها و تصمیمات اداری و ارگانهای اداره کنند کشور و تصویب کننده قوانین می باشند. بدین ترتیب تشکیل دولت فدرال در ایران از ریشه تاریخی بر خوردار است. در دولت فدرال قوه مقننه، مجریه و قضایه به شرح زیر است؛

۱- مجلس شورای فدرال؛ بودجه تعیین شده از سوی دولت فدرال را مورد تصویب قرار می دهد. میزان سهم دولت فدرال و حکومتهای خودمختار ملی را بطور جداگانه مورد بررسی و تصویب قرار می دهد. تصویب قوانین عمومی در سطح

فرقه دموکرات آذربایجان پروسه های منطقه ای و جهانی را مد نظر داشته، با بیش از نیم قرن تجربه فعالیت سیاسی و با درس عبرت گرفتن از ناکامی و پیروزی های گذشته مبارزه ملی مردم آذربایجان را جهت داده، فعالیت خود را در مقیاسی جدید ادامه می دهد.

پیشه وری

تبریز، کانون مطبوعات ایران در دوره مشروطه

قریب به صد و شصت سال از انتشار اولین روزنامه در تبریز می‌گذرد؛ تبریز در این عهد، پایتخت دوم و مرکز تحولات اقتصادی و فرهنگی کشور به شمار می‌رفت و دارالسلطنه تبریز، پرجمعیت‌ترین و پر رونق‌ترین شهر ایران بود و بسیاری از مواصلات اقتصادی میان شهرهای ایران و کشورهای خارجی از طریق تبریز انجام می‌گرفت؛ علاوه بر این‌ها، نخستین دستگاه‌های چاپ در دوره قاجار نیز با حمایت و تشویق عباس میرزا ولیعهد، وارد تبریز شده و در آنجا به کار گرفته شد.

به گواهی اسناد تاریخی در سال 1233ق. شخصی موسوم به آقازین‌العابدین تبریزی اسباب و آلت مختصر باسمه خانه طیوگرافی، یعنی چاپ حروفی (سربی) را به تبریز آورده، در تحت حمایت عباس میرزا نائب السلطنه که در آن زمان حکمران آذربایجان بود، مطبعه کوچکی را برقرار نمود و بعد از مدتی کتابی را موسوم به فتح نامه تمام کرد.

با این حال و علیرغم چاپ نخستین کتاب به زبان فارسی در تبریز، انتشار اولین روزنامه در شهر تبریز، با فاصله‌ای نزدیک به سی سال از تهران و دویست و پنجاه سال از انتشار نخستین نشریه چاپی جهان به سال 1605م در بلژیک انجام گرفته است؛ چه، همانطور که اولین رساله‌ها و کتب چاپ شده بمنظور مقابله با مشکلات و مصائب رقت انگیز پیش آمده از طرف دول خارجی چاپ شده بود، نگرش حکومت قاجار به روزنامه‌ها نیز همین‌گونه و بر همین اساس بود؛ یعنی به روزنامه نه به عنوان عاملی برای پیشبرد تحولات و تغییرات در جامعه عقب مانده از قافله تمدنی و استعمارزده و نیز

پس از انقضای سلطه روس‌های تزاری و دار و دسته شجاع الدوله مراغه‌ای در سال ۱۳۳۵ ق. تا پایان نهضت شیخ محمد خیابانی، نزدیک به بیست روزنامه به زبان‌های فارسی و ترکی و ارمنی در تبریز منتشر شد.

یکی از مهم‌ترین تحولات عصر صنعتی (نه تنها در جوامع صنعتی)، سر برآوردن رسانه‌های همگانی به عنوان یک قدرت سیاسی عمده است؛ ظهور و صعود رسانه‌های همگانی به عنوان یک پایگاه قدرت و نفوذ کنونی‌شان در واقع معلول یعنی پیشرفت‌های پر سر و صدا و پی‌درپی در عرصه تکنولوژی بود.

روزنامه‌ها از اطلاعیه‌ها و خبرنامه‌های چاپی در دهه 1700 میلادی ریشه می‌گیرند. فقط از اواخر سده نوزدهم به بعد بود که روزنامه‌ها به صورت روزانه چاپ شدند و ده‌ها هزار خواننده پیدا کردند. تاریخچه رسانه‌های همگانی را معمولاً با نخستین روزنامه‌های ارزان قیمت شروع می‌کنند که ابتدا در دهه 1830 میلادی در نیویورک پدید آمدند.

انتشار روزنامه در ایران به تقلید از دنیای غرب و بدون توجه به هویت فرهنگ ملی و صرفاً در چارچوب مصالح و خواسته‌های رژیم استبدادی انجام شد. مشخصه روزنامه‌نگاری در این دوره که هفتاد سال طول کشید، ایجاد زمینه پروپاگاندا در مورد دستگاه حکومتی برای موجه و مشروع جلوه دادن فعالیت‌های دولت و به عبارت دیگر ایجاد یک شیوه نو ارتباطی میان دولت و ملت مبتنی بر بلوف رسانه‌ای به منظور سرپوش گذاشتن بر ضعف‌های سیستم حکومتی و نابسامانی‌های آن بود. تاریخ درباره محمدعلی شاه قاجار، اولین حامی روزنامه در ایران می‌نویسد که در دوران سلطنت او برای اولین بار سفرای روس و انگلیس در کار سلطنت دخالت کامل و مستقیم کردند. در زمان او ایران بیش از پیش راه انحطاط و تنزل را پیمود؛ زیرا وی مردی بی‌کفایت و خرافاتی بود. وزیر لایق خود قائم مقام فراهانی را کشت و حاج میرزا آقاسی را که بیش از خود او بی‌کفایت بود به صدارت منصوب کرد.

نشریات تبریز در دوره قبل از مشروطه

منتشر گردید که نقشی به‌سزا در ایجاد بیداری در میان مردم تبریز ایفا نمود. در جریان مبارزات مشروطه‌خواهی، ادبیات ایران بصورت یک ادبیات سیاسی و پرخاشگر، نه در قالب کتاب، بلکه در قالب روزنامه و مجله متبلور شد و روزنامه‌نگاری آینه تمام‌نمای ادبی آن دوره شد. گویا ارتباط نزدیکی میان سوسیال‌دموکرات‌های تبریز با گنورگی پلخانوف و کارل کائوتسکی وجود داشت. در این دوره، انجمن‌های مخفی با انتشار شب‌نامه به افشاگری می‌پرداختند و به موازات روزنامه‌های انتقادی خارج از ایران، در روشنگری مردم موثر بودند؛ هرچند لحن شب‌نامه‌ها بسیار تند و گزنده بود.

مطبوعات تبریز در دوره پس از امضای فرمان مشروطه امضای فرمان مشروطیت در ۱۴ مرداد ۱۲۸۵ شمسی، منجر به ایجاد دگرگونی‌های بنیانی در فضای سیاسی ایران شد و مطبوعات به عنوان رکن چهارم مشروطیت و ابزاری برای شناخت و سنجش آزادی به شمار آمد و شور و شوق ناشی از تحولات مثبت و تاسیس نهادهای دموکراتیک در ایران، مطبوعات را عمیقاً متحول کرد.

اخذ امتیاز روزنامه آزاد و تاکید بر درج "هرگونه مقالات مفید... به آزادی قلم مخصوص و ممتاز" (بخشی از دست‌نوشته مظفرالدین شاه برای ایجاد روزنامه مجلس) آغاز خوبی برای پایه‌گذاری یک نظام مطبوعاتی آزاد و به دور از سانسور و بازرسی دولتی بود.

در این دوره، تبریز همچنان به سنت‌های قبل از انقلاب خود وفادار باقی‌ماند؛ این بار انجمن‌ها و مدارس، پیشگامان انتشار روزنامه شدند. با پیروزی مشروطیت و شور و شوقی که در تبریز ایجاد شد بود، مشروطه‌خواهان به تاسیس انجمن‌های فرعی، ایجاد مدارس، انتشار روزنامه تشکیل دسته مجاهدان، و سایر فعالیت‌های سیاسی و فرهنگی و نظامی در محله خود پرداختند. به دنبال اختلاف‌ها که بین مشروطه‌خواهان و مخالفان مشروطیت پیدا شد، مخالفان مشروطه برای مقابله با فعالیت‌های مشروطه‌خواهان، در محلات دوه‌چی و سرخاب انجمن‌هایی تشکیل دادند و به مقابله با طرف‌داران مشروطیت و خنثی ساختن تلاش‌های آنان پرداختند که نتیجه آن دسته‌بندی توده مردم به پیروان بزرگان شهر و پیروان سران نهضت بود.

روزنامه‌ها با مقالاتی درباره حکومت پارلمانی، آزادی، ضرورت میهن‌پرستی، و حکومت قانون، در شور ناشی از شکل‌گیری حاکمیت قانون شریک شدند؛ ستیز با استعمار و

روزنامه به معنای انعکاس‌دهنده اخبار و رویدادهای جامعه، که به منزله حربه‌ای برای رفع و رجوع امور و نشان دادن پیشبرد کارها توسط حکومت نگریسته می‌شد و اداره دارالطباعه مبارکه، بر انتشار روزنامه‌های دولتی نظارت می‌کرد. البته در این میان استثناهایی هم وجود داشتند که روزنامه را وسیله‌ای برای آگاهی عموم می‌دانستند؛ امیرکبیر از جمله این استثناءها بود: «بنیاد روزنامه‌نگاری فارسی را در عهد ناصری، امیرکبیر گذارد و امیر با وقوف به روحیه شاه، به شکلی که وی به این نهاد اطلاع‌رسانی حساس نشود، کار را به سامان رساند...»

در دوران سلطنت ناصرالدین شاه و بویژه در عصر صدارت امیرکبیر، تبریز از لحاظ فرهنگی بسیار پیشرفت کرد. احداث شبکه تلگراف و ایجاد چاپخانه‌هایی در تبریز، که منجر به انتشار اولین نشریات در این شهر شد، از جمله فعالیت‌های مهم فرهنگی بود که سبب اشاعه افکار و اندیشه‌های نو و بدیع در این شهر شد. در عهد ناصرالدین شاه بیشترین شمارگان فروش روزنامه به تهران و تبریز تعلق می‌گرفت. هنگامی که شب‌نامه در تبریز چاپ شد، ناصرالدین شاه هنوز سلطنت می‌کرد.

با ظهور روزنامه‌های چاپ خارج از کشور که بیشتر آن‌ها وجهه روشنگرانه و انتقادی داشتند، تحولی جدید و اساسی در عرصه روزنامه‌نگاری ایران رخ داد؛ بزرگانی از شهر تبریز، در این تحول تاریخی سهیم بودند؛ روزنامه‌هایی چون اختر و شمس چاپ استانبول و حکمت و پرورش چاپ قاهره، از جمله روزنامه‌هایی بودند که اکثر نویسندگان و همکاران آن تبریزی و آذربایجانی بوده و نقشی مهم در تحول و بیداری ایرانیان ایفا می‌نمودند؛ اختر را آغازگر مطبوعات برونمرزی آزاد و پدر روزنامه قانون به حساب آورده‌اند، زیرا که همین روزنامه بود که از قانون و قانون خواهی سخن به میان آورد.

با ادامه تحولات اجتماعی که ره مشروطه می‌پیمود، بر تعداد روزنامه‌خوانان و شمارگان روزنامه‌ها افزوده می‌شد؛ افزایش میزان آگاهی‌های عمومی و تغییرات در ساختار قدرت، پس از ترور ناصرالدین شاه قاجار، جراید از آزادی قلم و گستردگی حوزه بحث برخوردار شدند. روزنامه‌ها بیش از گذشته به مسائل اجتماعی پرداختند و رقابت رجال دربار با یکدیگر، روزنامه‌ها را به عرصه کش مکش‌های سیاسی سوق داد.

در این دوره روزنامه‌هایی چون حدید، کمال، احتیاج، اقبال، ادب و... به همت آزادی‌خواهان به نامی چون علیقلی خان صفروف، میرزا حسین خان عدالت و حسین طبیب زاده در تبریز چاپ و

در فاصله سال های ۱۳۲۷ تا ۱۳۳۰ ه.ق در حدود بیست و شش روزنامه در تبریز منتشر شده است که به طور کلی منعکس کننده فرهنگ و معتقدات دینی مردم محل خود بودند و نیز آگاهانیدن مردم از چند و چون رویدادهای سیاسی و اجتماعی تهران و ولایات دور و نزدیک و بخصوص اوضاع شهر تبریز را وجهه همت خود قرار دادند. با فعالیت علنی احزاب سیاسی، روزنامه های حزبی به عرصه روزنامه نگاری راه یافتند. برپایی این روزنامه ها از سوی احزاب، جراید را در جهت سیاسی خاصی هدایت کرد.

البته این امر دیری نپایید و در پی اخطار دولت روسیه مبنی بر اخراج مورگان شوستر آمریکایی از ایران و تعطیلی مجلس دوم از سوی دولت، بار دیگر مشروطه نوپا به مخاطره افتاد. این دوره که مقارن بود با زمامداری مطلق ناصرالملک، نایب السلطنه احمدشاه، و تجاوز روس و انگلیس به مناطق شمالی و جنوبی ایران، حاکمیت فضای اختناق آمیز دوره استبداد صغیر را زنده کرد. نمایندگان احزاب و گروههای سیاسی را، که مخالف اخطار روسیه بودند، تبعید کردند و جراید دمکرات بسته شد.

پس از اشغال تبریز به دست روس ها در ۲۹ آذر ۱۲۹۰ شمسی (۲۹ ذیحجه ۱۳۲۹ ق.) که به بهانه همان اخطار کذابی اتفاق افتاد، دوره فرمانروایی صمدخان شجاع الدوله در تبریز آغاز شد؛ در این دوره به جز چند روزنامه به زبان ارمنی، که به طرفداری از روسیه تزاری منتشر می شد، انتشار سایر روزنامه ها موقوف گردید و بیش از ۱۰۰ تن از آزادی خواهان و مشروطه طلبان و روزنامه نگاران به بند کشیده شده و به دار آویخته شدند. پس از انقضای سلطه روس های تزاری و دار و دسته شجاع الدوله مراغه ای در سال ۱۳۳۵ ق. تا پایان نهضت شیخ محمد خیابانی، نزدیک به بیست روزنامه به زبان های فارسی و ترکی و ارمنی در تبریز منتشر شد." در زیر به چند نمونه از نشریات منتشره در تبریز، در دوره مشروطه اشاره می شود:

ابلاغ

روزنامه ابلاغ جزء نشریاتی بوده که در سپیده دمان نهضت مشروطه در آذربایجان، توسط مشهدی محمود اسکندانی، نویسنده روزنامه نظمیه تبریز، به خط نسخ ممتاز منتشر شده است؛ لازم به ذکر است که در حدود سالهای ۱۲۸۴ تا ۱۳۹۰ (۱۳۲۴ تا ۱۳۳۰ قمری) با افزایش آگاهی های عمومی و ورزش نسیم آزادی، بیش از صد و پنجاه روزنامه و مجله در ایران منتشر شد

بیگانگان از موضوعاتی بود که جراید آزادی خواه تبریز به آن توجه داشتند. همین امر موجب واکنش انگلیسی ها شد.

در این دوره حد نظارت بر مطبوعات کم شد و برای نخستین بار گروه های مطبوعاتی ایجاد شدند و تیراژ مطبوعات افزایش چشم گیری یافت. برای فعالیت آزاد مطبوعات پس از صدور فرمان مشروطه، قانون نویسان مشروطه خواه که خود از اصحاب مطبوعات بودند و نیک میدانستند چگونه باید به آن بها داد، اصل سیزدهم قانون اساسی را به مطبوعات و چگونگی فعالیت های روزنامه نگاران اختصاص دادند و برای نخستین بار در ضمن این اصل، حق آزادی بیان و قلم برای ایرانیان محترم شمرده می شد.

با آغاز استبداد صغیر از خرداد ۱۲۸۷ شمسی، جراید که در اعلامیه های دربار سرمنشأ فساد خوانده شدند، تعطیل و تعدادی از مدیران جراید، چون میرزا جهانگیرخان صور اسرافیل و ملک المتکلمین به قتل رسیدند. بدین ترتیب، برخی از روزنامه نگاران از ایران گریختند و در استانبول و کلکته فعالیت خود را از سر گرفتند. روزنامه تمدن با همکاری مدبرالممالک مرنندی و میرزا علی لیبب در کلکته، و روزنامه سروش به مدیریت محمد توفیق و با همکاری علی اکبر دهخدا و یحیی دولت آبادی در استانبول، از جمله روزنامه های مهاجران بودند. فعالیت برون مرزی روزنامه نگاران ایرانی در استبداد صغیر، در لندن، پاریس، استانبول و ژنو متمرکز شده بود. فضای شهر تبریز نیز که مهمترین کانون مقاومت مردمی و ضد استبدادی بود، منجر به تداوم انتشار روزنامه ها در این شهر شد.

به هنگامی که در سراسر ایران روزنامه ای نمی بود جز از روزنامه های دولتی در تهران، تبریز درست در گرماگرم جنگ های سرنوشت ساز خود، شاهد طبع و توزیع روزنامه های انجمن، آذربایجان، مجاهده اتحاد، حشرات الارض، امید، آزاد، اتحاد ملی، آنادیلی، ناله ملت و ارگان انجمن مستبدین انجمن دوره چی آملای علی بوده است.

ولی بالاخره با مقاومت دلیرانه و طاقت فرسای مردم تبریز به رهبری ستارخان، گرد آزادی، در برابر ۳۰ هزار تن از قوای دولتی و نهایتاً فتح تهران بدست مشروطه خواهان گیلانی و بختیاری و خلع محمدعلی شاه در ۲۵ تیر ماه ۱۲۸۸ (۲۷ جمادی الثانی ۱۳۲۷ ق.) و برقراری مجدد حکومت مشروطه، از جراید رفع توقیف شد.

بدین ترتیب، پس از سقوط و خلع محمدعلی شاه از سلطنت، تنها

آنادیلی - به سال ۱۲۷۶ ش. در سه شماره منتشر شده است پس از آن به دلیل استخدام وی در دایره گذرنامه کنسول روسیه تزاری، انتشار روزنامه متوقف شد.

برای این شماره ها رضا رفعت مطالبی نوشته و نیز اشعاری از میرزا علی لعلی تبریزی (شمس الحکما) - دای حاج محمد نخجوانی - چاپ شده است؛ دوره دوم انتشار الحدید، پس از ۸ سال فترت، به سال ۱۲۸۴ شمسی، یکسال پیش از صدور فرمان مشروطیت، به مدیریت سید محمد شبستری، ناشر روزنامه های مجاهد و ایران نو، آغاز شد؛ پس از انتشار ۱۸ شماره از روزنامه جدید در دوره دوم، با اضافه نمودن حرف تعریف با نام الحدید، منتشر شده است؛ در زیر سرلوحه روزنامه عبارت «این روزنامه از قید رسمیت آزاد است مکاتبات سودمند بحال دولت و ملت با کمال امتنان بامضای صاحب آن قبول خواهد شد.» درج شده است.

در شماره دوم دوره جدید آن به تاریخ پنجشنبه و جمادی الاول ۱۳۲۳ ق. (۲۲ تیر ۱۲۸۴) اخباری از اعلام مشروطه در چین و انتشار روزنامه نور به زبان ترکی در روسیه به چشم می خورد. عدالت از روشنفکران و پیشگامان آزادی خواهی است. در دوره استبداد، چهارمین مدرسه جدید به نام تربیت را در سال ۱۳۱۷ قمری، همراه برخی از روشنفکران در تبریز تأسیس کرد. عدالت به دلیل سال ها اقامت در روسیه، بیش از همه به مظاهر تمدن جدید چون توسعه دانش، تأسیس مدارس، شرکت زنان در کارهای فرهنگی و اجتماعی، استقرار حکومت عدل و انتشار مطبوعات معتقد بود.

وی با زبان روسی و تمدن اروپایی آشنایی داشت و قریب دو سال در پترزبورگ، مصاحب سیدجمال الدین اسدآبادی شده بود؛ پس از بازگشت به تبریز، به همراه سیدمحمد شبستری، تقی زاده و تربیت به تشکیل جلساتی برای نشر افکار جدید پرداختند؛ عدالت جزو اعضای فعال انجمن معارف بود که به منظور نگهداری، حمایت و تنظیم امور داخلی مدارس تبریز، تشکیل یافته بود. وی پس از مهاجرت به تهران، دست به انتشار جدید در تهران زد.

که از جمله این مطبوعات روزنامه های تبریز بودند.

شماره های اول و ششم آن در اختیار ادوارد براون بوده است و به گفته وی فاقد تاریخ می باشد. تاریخ فرهنگ آذربایجان سرلوحه آن را که در عین حال نشانگر هدف و خط مشی روزنامه است چنین نقل می کند: این جریده آزاد، از هرگونه مقالات نافع به حال ملت و دولت و فواید مشروطه سخن خواهد

راند.

احتیاج روزنامه احتیاج سومین روزنامه غیردولتی و مردمی پیش از صدور فرمان مشروطیت در تبریز با مدیر مسئولی علیقلی صفروف است که تنها در هفت شماره منتشر شده است؛ علیقلی صفروف که در سال ۱۲۷۱ شمسی برای نخستین بار شبنامه را بصورت پنهانی منتشر کرده بود، اینبار دست به انتشار هفته نامه احتیاج زد. بهای نشریه در تبریز هشت قران جدید و در دیگر نقاط ایران همین قیمت بعلاوه هزینه پست و در در قفقاز و روسیه ۳ منات و در هندوستان ۵ روپیه بود.

در سرلوحه روزنامه ذکر شده بود که این نامه در صنایع و تجارت و مطالب مفیده ملی سخن خواهد گفت و اوراق مفیده به جهت درج در اداره به امضای نویسنده معتبر و کاغذهای بی امضاء قبول نخواهد گردید" با این وجود با رویکردی انتقادی به بررسی مسائل و مشکلات جامعه می پرداخت و بنابراین پس از مدت کوتاهی، به دلیل چاپ مقاله ای انتقادی و طنز آمیز که در آن از نیاز ایرانیان به کالا و تولیدات بیگانه، حتی قوری چای سخن به میان آمده بود، توسط حسنعلی خان امیر نظام گروسی (پیشکار آذربایجان در دوره ولیعهدی محمدعلی میرزا) توقیف شد و علیقلی خان به کیفر توهمین آمیز چوب و فلک محکوم شد.

صفروف دلیل عقب ماندگی ایرانیان را در احتیاج آن ها به بیگانگان می دانست و از همین رو احتیاج در طول هفت شماره انتشار یافته خود، بیشتر به مسائل اقتصادی و به طور خاص درباره تجارت سخن رانده است.

حدید (الحدید) دوره اول روزنامه جدید، توسط میرزا سید حسین خان عدالت - ن اشر روزنامه های ، عدالت، خبر، صحبت و